

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการที่จะพัฒนาสังคมและนำประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ เพราะการศึกษากับมนุษย์และสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก จนไม่อาจแยกกันได้ มีผู้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการศึกษาไว้หลายท่านด้วยกัน ดังเช่น ภิญโญ สาร (2521) ให้ความหมายของการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการทุกชนิดที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุปลักษณ์ และคุณสมบัติทางกายภาพต่างๆ ของมนุษย์ให้ดีขึ้น หรือเป็นเพียงเครื่องมือ เครื่องใช้อย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยใช้หลักสูตรเป็นโครงการเตรียมเด็กและเยาวชน ให้เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคมภายในขอบเขตของวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ เพื่อให้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามแผนการศึกษาหรือโครงการศึกษา ที่โรงเรียนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลทางการศึกษาตามแผนการศึกษานั้นเอง

การศึกษาเป็นการลงทุน (Investment) ที่สำคัญประการหนึ่ง (เกยูร ล้มทอง, 2512) ที่จะต้องมีทั้งงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่มาบริหารจัดการการศึกษา โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาให้บังเกิดผลตอบแทนประเทศชาติอย่างสูงทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ จึงจะสามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและทันกับการเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจและสังคมของโลกได้ ดังที่ สุมิตร ภูพานุกร (2520) ได้กล่าวไว้ว่า โดยทั่วไปแล้วในการจัดการศึกษาของประเทศใดก็ตามจะไม่อาจลุด่วงไปตามที่กำหนดไว้ได้ หากประเทศนั้นไม่มี "หลักสูตร" เป็นโครงการหรือแนวทางที่แน่นอนในการที่จะให้การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ (พรสุข หุ่นรินทร์, 2534) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรคือหัวใจของการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นหลักและแนวทางในการจัดการและดำเนินการเรียนการสอนของครู

หลักสูตรซึ่งได้สร้างขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ย่อมจะมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในช่วงเวลานั้น ครั้นเวลาผ่านไปสภาพของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ย่อมจะมีผลกระทบต่อหลักสูตร อาจทำให้หลักสูตรไม่มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมในช่วงเวลาใหม่ได้ ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ย่อมมีความจำเป็น

สำหรับหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย และสามารถสนองความต้องการของสังคม ดังที่ พรตช หุ่นนิรันดร์ (2534) ได้กล่าวว่า การปรับปรุงหลักสูตรไม่ได้หมายความว่า การร่างหลักสูตรฉบับนั้นล้มเหลว หลักสูตรต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการใหม่ๆ และหลักสูตรต้องมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ การพัฒนาหลักสูตรจะทำได้ก็ต่อเมื่อ ต้องมีการประเมินหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา

การประเมินหลักสูตรเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของหลักสูตร ทั้งนี้ เพราะการประเมินหลักสูตรทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถจะนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้น อันจะเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้โดยสะดวก ดังที่ ทิศนา ขนมนนธิ (2528) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรจะทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้ชัดเจนขึ้น เพราะการประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้เพื่อตัดสินใจการวางเค้าโครงรูปแบบของระบบหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อวัดประสิทธิภาพของผลผลิตคือ ผู้เรียน การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นการประเมินหลักสูตรควรดำเนินเป็นระยะๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ ทำให้ ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบคุณค่าและแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

รูปแบบในการประเมินหลักสูตรนั้นมีหลายรูปแบบด้วยกัน แต่รูปแบบการประเมินที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบของชิป (CIPP Model) ซึ่งเป็นการประเมินในลักษณะของการตัดสินใจ มีความเชื่อพื้นฐานอยู่ที่ว่า หลักสูตรที่ดีควรจะส่งผลกระทบต่อการกระทำในอนาคต ดังที่ สัจจ อุทรานันท์ (2527) ได้กล่าวว่า เป็นการประเมินสภาพข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในด้านต่างๆ ที่มีความครอบคลุมมากที่สุด โดยรูปแบบของชิป (CIPP Model) จะมุ่งประเมินสภาพการต่างๆ ของหลักสูตร 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation - C) เป็นการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่างๆ ที่จะนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation - I) เป็นการตรวจสอบสภาพและความพร้อมของปัจจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation - P) เป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการบริหารและบริการหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกระบวนการส่งเสริมการใช้หลักสูตร

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation - P) เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรว่าตรงกับเจตนารมณ์ และเป้าหมายของหลักสูตร หรือเป็นไปตามความคาดหวังหรือความต้องการของสังคมเพียงใด

ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการเปิดสอนหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพลศึกษา ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2526 ได้ผลิตมหาบัณฑิตไปทำหน้าที่ผู้บริหาร อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และบุคลากรทางพลศึกษา ในสถาบันการศึกษาและสาธารณสุข ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เป็นเวลานานถึง 14 ปีการศึกษา และเพื่อให้หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้ทันต่อสภาพวิชาการปัจจุบัน และเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ ทางกายภาพ และการสาธารณสุข ซึ่งเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว อันทำให้มีผลต่อวิชาการและกระบวนการทางพลศึกษา ที่เน้นให้นักเรียนและประชาชนสามารถดูแลและรักษาสุขภาพตนเองได้ อีกทั้งยังเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย และเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้ทำการปรับปรุงหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา ขึ้นใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2537 และใช้มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ใช้หลักสูตรนี้ ยังไม่เคยมีใครทำการประเมินหลักสูตรนี้มาก่อน ฉะนั้น เพื่อให้การผลิตมหาบัณฑิตพลศึกษามีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินหลักสูตรนี้

ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่กำลังศึกษาในหลักสูตรนี้ จึงได้เกิดความสนใจที่จะทำการประเมินหลักสูตรนี้ เพื่อว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยอาจจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการพิจารณาและวางแผนพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. หลักสูตรที่ใช้ทำการประเมินคือ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการปรับปรุงเมื่อปี พ.ศ. 2537

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 5 กลุ่มดังนี้

2.1 ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตร จำนวน 13 คน

2.2 อาจารย์ จำนวน 5 คน

2.3 นิสิตตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 2 จำนวน 10 คน

2.4 มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 - 2539 จำนวน 28 คน

2.5 ผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต จำนวน 28 คน

3. กรอบการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแบบจำลองของซีป (CIPP Model)
เป็นกรอบการประเมินดังนี้

3.1 ประเมินบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหา
หลักสูตร

3.2 ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน
สถานที่เรียน และปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

3.3 ประเมินกระบวนการ ได้แก่ ด้านการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน การ
จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและการประเมินผล X

3.4 ประเมินผลผลิต ได้แก่ คุณสมบัติของมหาบัณฑิตและความพึงพอใจของผู้ใช้
มหาบัณฑิต

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

คำจำกัดความ

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2537) ที่จัดให้กับนิสิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 จนถึงปัจจุบัน (2540)

การประเมินหลักสูตร หมายถึง การประเมินหลักสูตร ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ หลักสูตร อาจารย์ นิสิต มหาบัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต ในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล คุณสมบัติของมหาบัณฑิต และความต้องการของผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านหลักสูตร และ/หรือ ผู้มีความรู้ ประสบการณ์สูงในด้านหลักสูตรศึกษาศาสตร์

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2540

นิสิต หมายถึง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2540

มหาบัณฑิต หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 - 2539

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บริหารหน่วยงาน หรือนายจ้างที่มหาบัณฑิตสังกัดอยู่หรือทำงานอยู่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการจัดหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่
2. ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นของมูลเบื้องต้นในการบริหารและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย